

AZ EURÓPAI FAPIAC HELYZETE

Dr. Madas András

Az EGB Fabizottsága 1976. október 18—22. között tartotta rendes évi ülését Genfben. A Fabizottság legfontosabb feladata ebben az évben is a piaci helyzet áttekintése volt, amelyik javuló tendenciát mutat. Úgy látszik a válság mélypontja 1975-ben volt. A válságból az Egyesült Államok gyorsabban, a fejlett nyugat-európai államok lassabban lábálnak ki. A főbb jellemző adatok a következők:

1. táblázat

A fejlett nyugati államok bruttó hazai termék termelésének (GDP) növekedése (%)

Megnevezés	1973	1974	1975	1976
			előzetes becslés	
Nyugat-Európa	5,5	2,4	-1,7	3,0
Egyesült Államok	5,9	-2,1	-3,0	6-7
Japán	10,2	-1,8	1,2	5,6

2. táblázat

A kelet-európai államok és a Szovjetunió nettó nemzeti termék termelésének (Net Material Product) növekedése (%)

Megnevezés	1973	1974	1975	1976
			előzetes becslés	
Kelet-Európa	8,3	8,1	6,9	6,9
Szovjetunió	8,9	5,5	4,0	5,4

Az EGB tanulmánya szerint a Szovjetunióban az 1975. évi visszaesést a mezőgazdasági termelés erős csökkenése okozta.

Az általános helyzet szabta meg lényegében a fapiac mozgásának fő kereteit is. A Fabizottság pozitív tevékenysége azonban nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a fapiac összeomlását a válság mélypontján meg lehetett akadályozni. Ennek lényege az volt, hogy 1974. évi ülésen az exportőrök és importőrök megállapodtak a következőkben:

— Az exportőrök csökkenteni fogják a termelést és az exportot annak érdekében, hogy csökkentsék a piacra nehezedő nyomást, elkerüljék az árak zuhanásszerű esését és lehetővé tegyék az importőrök számára a drágán megvásárolt, hatalmas készletek fokozatos leépítését.

— Az importőrök mindent el fognak követni a magas készletek mielőbbi leépítésére és meg fogják akadályozni az árak katasztrofális esését és a piac összeomlását.

— Amint a gazdasági helyzet javulni fog, az exportőrök ismét emelni fogják a termelést és az exportot, a növekvő igényeknek megfelelően.

Ez a megállapodás alapján véve jól funkcionált (ettől csak egyes kisebb termelők, illetve exportálók tértek el), s az ez évi ülésen már megelégedéssel vehettük tudomásul, hogy az importálóknak sikerült abnormálisan magas készleteiket a szokásos szintre csökkenteni, aminek következtében a fogyasztással összhangban tudták vásárlásaikat növelni. Időközben az árak lassan emelkedtek, és így az 1973-ban megvásárolt — akkor igen drága — készletek ára alacsonyabb lett, mint a frissen vásárolt áru. Ez is segítette a készletek gyorsabb leépítését.

A legnagyobb importőr állam, Anglia évvégi fenyő fűrészáru készletei az alábbiak szerint alakultak:

1972.	2,2 millió m ³
1973.	2,2 millió m ³
1974.	3,3 millió m ³
1975.	2,1 millió m ³

A faipari termékek fogyasztása és termelése Nyugat-Európában követte az általános gazdasági helyzet tendenciáit: Az 1976. I. felében bekövetkezett gazdasági fellendülés növelte a fafogyasztást, de az még 1976 közepére sem érte el a gazdasági válság előtti szintet.

Az év harmadik negyedében a fellendülés lelassult. Az óvatosság okai között kell megemlíteni a nyugat-európai munkanélküliség magas szintjét, a magas inflációs rátát (amely gondot okoz jónéhány államban), az általában magas kamatlábakat és a folyamatos zavart a nemzetközi pénzpiacon.

Bár az előbb említett negatív tényezők (pl. a magas munkanélküliség) Észak-Amerikát is érintették, ott a fejlődés 1975 közepétől élénk volt és ennek következtében a termelés 1976 közepére már meghaladta a válság előtti szintet. Észak-Amerikában is megtorpanás következett be a gazdasági fejlődésben, de a legtöbb közgazdasági elemző megegyezik abban, hogy a növekedés üteme 1976 végére, vagy 1977 elejére meg fog gyorsulni.

A gazdasági helyzet kedvező irányú, de bizonytalan mértékű változásai tükröződnek a fapiac helyzetében és várható 1977. évi alakulásának megítélésében.

Számos delegáció utalt a fafeldolgozó iparágakban a tőke alacsony, sőt negatív jövedelmezőségére. Ezt a helyzetet számos tényező idézte elő: A kapacitások alacsony kihasználtsági foka, a nyersanyag, a munkaerő és egyéb termelési eszközök folyton növekvő költségei, a magas kamatlábak, az infláció. Ezzel szemben az értékesítési árak magasabbak, mint 1975-ben voltak, de alacsonyabbak az 1973/74. szintnél (3. táblázat).

3. táblázat

A fogyasztás változása

Megnevezés	Európa összes fogyasztása, millió m ³		
	1975	1976	1977
Fenyő fűrészáru	66,8	69,2	69,8
Lombos fűrészáru	18,3	19,7	20,0
Enyvezett lemez	4,7	5,2	5,3
Forgácslap	19,1	20,5	21,3
Farostlemez	4,1	4,3	4,5
Papírfá	138,6	145,4	158,8

Mivel a készleteket általában normális szintre csökkentek, a forgalom változása nagyjából követte a fogyasztás változásait.

A *fapiac 1977-ben várható helyzetének* általános megítélésében nagyfokú bizonytalanság volt érzékelhető. Ennek alapvető oka a vezető tőkés országok általános gazdasági konjunktúrájának a vártnál kedvezőtlenebb alakulása. A korábban remélt élénkülés egyes európai országokban 1976 folyamán nem, vagy csak sokkal kisebb mértékben következett be, az utolsó hónapokban pedig az ezt megelőzően nagyobb fejlődési ütemet mutató Egyesült Államokban is megtorpanás következett be. A társadalmi termékre vonatkozó 1977. évi előrejelzések általában minden országban az ez évvel azonos növekedési ütemet mutatnak. A fapiacn elsősorban a fenyő fűrészáru piacon döntő szerepet játszó Angliában a gazdasági növekedés lassúbbodásával számolnak, az ugyancsak jelentős importőr Olaszország esetében pedig a politikai bizonytalanság miatt szintén meglehetősen pesszimisták az előrejelzések.

Mindezek ellenére a fapiacn az 1977-re vonatkozó előrejelzések — legalábbis a mélyponthoz viszonyítva — kisebb javulással számolnak. Ennek mértéke azonban a korábban vártnál kisebb lesz, emellett a helyzet az egyes fatermékekben, illetve az egyes piacokon nagy mértékben eltérő.

A *fenyő fűrészárupiac* 1976. évi alakulása — a fapiac összességében csak gyengén javuló helyzetében — viszonylag kedvező volt. Az egyes országok 1976. évi adatai az előző évihez képest jelentős termelési és export többletet mutatnak. Ez azonban csak kisebb részben a piac tényleges javulására, sokkal inkább az 1976. évi rendkívül alacsony bázisra vezethető vissza. Érdekes, hogy 1976-ban a külkereskedelmi problémák a máskor szilárdabb északi piacon erőteljesen jelentkeztek, sőt Anglia lassúbb gazdasági fejlődése következtében még erőteljesebbek is voltak, mint más területeken. Emiatt az északi exportőrök tevékenysége, illetve konkurrenciája növekedett a kontinensen. Jórészt erre vezethető vissza, hogy az exportőrök a hagyományos piacokon kívül nagyobb figyelmet fordítottak új piacok bekapcsolására, illetve az Európán kívüli területek részarányának növelésére. (Pl. Ausztria fokozott szállításai a Közel-Keletre.) Az exportárak 1975-höz képest jelentősen növekedtek, de nem érték el az 1974. évi szintet.

Az 1977-re vonatkozó előrejelzések — mint általában mindig — most is sok bizonytalanságot, illetve taktikai elemet foglalnak magukban. Emellett azonban néhány figyelemreméltó tényező is jelentkezik: Az importőr országok közlései szerint Európa fenyő fűrészáru importja 1977-ben csökkenő irányzatú. A nagy importőrök közül az NSZK 1977. évi importja az 1976. évvel közel azonos lesz, kisebb emelkedést jelez Olaszország, Anglia viszont jelentős csökkenéssel számol. Ezzel szemben Európa összes termelése — az egyes országok közlései alapján — az 1976. évihez képest 0,5—1 millió m³-rel növekszik, ugyancsak némileg magasabb az 1977. évi export szándék is.

Az export-árak előrejelzésében rendkívüli óvatosság mutatkozott. (A legkonkrétabb megjegyzés a lengyel delegáció részéről hangzott el, mely szerint az északi piaci árak a skandináv eladók ez évi áraival lesznek azonosak.) Összességében 1976-hoz képest az árak tekintetében döntő változást nem várnak, nagyjából az inflációs rátának megfelelő nominális áremelkedés azonban elképzelhető.

Lombos fűrészáruban Európa összes termelése, exportja és importja — a tagországok közlései szerint — 1977-ben összességében alig változik. A nagy exportőrök közül számottevő, 10% körüli export növekedést jelentett be Franciaország, változatlan exportmennyiséggel számol Jugoszlávia, Románia viszont

rendkívül nagymértékű (100 ezer m³ csökkentést jelzett. A nagyobb importőrök közül csökkenő Anglia, változatlan az NSZK és Hollandia, számottevően növekszik Olaszország és Spanyolország importja.

Az árszint és a piaci helyzet alakulását illetően a keresettebb lombos fűrészáru termékekben (tölgy, gőzölt bükk) lényegében a fenyő fűrészáruhoz hasonló helyzet várható.

Az egyes országok konkrét piaci közlései közül számunkra különösen érdekes volt, és külkereskedelmi szempontból figyelmet érdemel az osztrák delegáció vezetőjének az a bejelentése, mely szerint Ausztria talpa értékesítési problémákkal küzd, s ezért javasolta, hogy a Fabizottság a jövőben a talpfatermelés és forgalmazás kérdésének szenteljen külön figyelmet.

Fűrészrönkben Európa hiánya — mind a fenyő, mind a lombos faféleségekben — nagymértékben és gyors ütemben növekszik. Különösen nagymértékű és gyors ütemű a hiány növekedése trópusi rönkféleségekben. Az afrikai ki-termelés és export bizonytalanságai, a kiviteli korlátozások fokozódása egyre inkább nehezíti a megfelelő választékok beszerzését. Ennek több irányú kihatása és következménye van:

- növekednie kell a felhasználók alkalmazkodásának és rugalmasságának a kínálatához,
- számolni kell a rönkbeszerzés piacainak földrajzi eltolódásával, Afrikáról a Távols-Keletre.

A *papírfai piacon* az összes fatermékek közül a korábban várt javuláshoz képest legnagyobb az elmaradás, elsősorban a cellulóz- és papíripar lanyha keresleti helyzete következtében. Az általános felfogás szerint a cellulóz és papírpiacon rövid távon látványos javulásra nem lehet számítani. Ennek ellenére főleg lombos papírfában a jelenlegi rendkívül nyomott helyzet következtében 1977-ben bizonyos javulás várható. A javuló tendencia azonban mégis elsősorban hosszú távon egyértelmű. A cellulóz- és a papír-termelés, valamint a lemez- és lapféleségek termelésének további dinamikus növekedésével összhangban papírfában hosszú távon hiány várható. Ez már most felhívja a figyelmet a hulladékpapír nagyobb arányú felhasználásának szükségességére.

Lemez- és lapféleségekben hosszabb távon lényeges piaci arányeltolódások figyelhetők meg. Ezek hatása már 1976-ban és 1977-ben is érzékelhető.

- A faforgácslap termelés és felhasználás gyorsuló ütemben növekszik. Az előrejelzések szerint Európa összes forgácslap termelése 1977-ben új rekord-szintet, 21,3 millió m³-t ér el.
- A farostlemez, hasonlóképpen az enyvezett lemez termelésének és felhasználásának növekedési üteme számottevően lelassul.

Összességében a lemez- és lapféleségek felhasználása — a faforgácslap, s ezen belül a vékony faforgácslapok előretörésének köszönhetően — nagy mértékben növekszik, és az ezredfordulóig elérheti az összes fűrészáru fogyasztás volumenét.

A Sorbonne Fejlesztési Intézete tanulmányt készített a fejlődő világ nyersanyag-helyzetéről és várható fejlődéséről. Az angol nyelven megjelent könyve alapján dr. Madas Andrást kérte fel a fára vonatkozó rész megírására. A tanulmány francia nyelven, megjelent a REVUE TIERS-MONDE XVII. évfolyamának 1976. április—júniusi 66. számában.